

Ook in 1944 dreigde herindeling

door Ton de Jong

Twee mislukte pogingen om Diessen bij Hilvarenbeek te voegen – in 1828 en 1947 – waren al bekend. Ton de Jong ontdekte nog een derde poging. De bevrijding in 1944 was mogelijk de redding voor zelfstandig Diessen.

Zusammenlegung

Daags voor D-Day, op 5 juni 1944, schrijft SS-Obersturmbannführer Heinrich O.A.E. Sellmer in Huize Roucoleur in Vught waar hij kantoor houdt een kort briefje naar de commissaris van Brabant, mr. August van Rijckevorsel. *“Mir wird von verschiedenen Seiten der Vorschlag unterbreitet, die Gemeinden Hilvarenbeek und Diessen zusammenzulegen. Ich möchte diesen Wunsch weitergeben und Sie bitten den Vorschlag wohlwollend zu prüfen.”* (Mij wordt van verschillende zijden het voorstel gepresenteerd om de gemeenten Hilvarenbeek en Diessen samen te voegen. Ik wil deze wens aan u doorgeven en u vragen om het voorstel in welwillende overweging te nemen.) Sellmer geeft niet prijs in welke kringen die *verschiedenen Seiten* zijn te vinden. Voor de hand ligt dat het hem ingefluisterd is door de Hilvarenbeekse NSB-burgemeester Bressers. Niet uit te sluiten is dat ook de foute Diessense burgemeester Timmermans er voor voelde. Dan zou hij naar een andere grotere gemeente kunnen verkassen. Tijdens de oorlog zijn tien kleine gemeenten geannexeerd (onder andere rond Breda).

Sellmer is, wanneer hij het briefje schrijft nog maar een maand de *Beauftragte* voor Noord-Brabant. In die functie is hij de directe Duitse toezichthouder op het provinciaal bestuur. Tijdens een kennismakingsronde door de provincie maakt hij kennis met Timmermans en Bressers. In juni 1944 geeft Sellmer de burgemeesters in Noord-Brabant de opdracht in hun gemeente personen aan te wijzen die in Zeeland ten behoeve van de Duitse verdedigingswerken tewerkgesteld zouden worden. Zeven burgemeesters weigeren dit te doen. Zij worden gearresteerd en naar kamp Vught gebracht.

Welwillende houding

Het briefje van Sellmer over de mogelijke samenvoeging van Hilvarenbeek en Diessen is zonder gevolgen gebleven. Het verdwijnt in dezelfde map waarin in 1947 het onderbouwde verzoek terecht komt van het gemeentebestuur van Hilvarenbeek om Diessen te annexeren. Daar was al iets meer over bekend. Emmanuel Naaijken heeft het in Hers en geens dur Diessen deel 5 over de conceptbrief van het Beekse college van B. en W. Volgens Naaijken is de brief nooit op de post gedaan, maar dat is een misvatting. Het concept en de eindversie verschillen bovendien aanzienlijk. Over het hoe en waarom valt het een en ander te lezen in de notulen van B. en W. van Hilvarenbeek van 17 januari 1947. De pas benoemde burgemeester Meuwese vertelt dat hij volgens afspraak gesondeerd (gepeild) heeft bij de commissaris van de Koningin en de directeur van de Planologische Dienst of annexatie haalbaar is.

SS-Obersturmbannführer Sellmer liet als Beauftragte in de provincie Noord-Brabant zeven burgemeesters wegvoeren, omdat ze geen arbeiders voor werk wilden aanwijzen. Zes van hen zijn in Duitsland omgekomen. Onder hen burgemeester Smulders van de Beerzen.

Het korte briefje waarmee Sellmer op 5 juni 1944 de samenvoeging van Hilvarenbeek en Diessen suggereerde.

W AFDIENST DE WA
BUVOEGEN STUK

DER REICHSKOMMISSAR
FÜR DIE BESetzten NIEDERLANDISCHEN GEBIETE
DER BEAUFTRAGTE
FÜR DIE PROVINZ NORDBRABANT
Ss./Pl.

An den HERTOGESBACH, den 5. Juni 1944
Kommissar der Provinz Nordbrabant
Herrn Mr. van Rijckevorsel
HERTOGESBACH

Betr.: Zusammenlegung von Gemeinden.

Mir wird von verschiedenen Seiten der Vorschlag unterbreitet, die Gemeinden Hilvarenbeek und Diessen zusammenzulegen.
Ich möchte diesen Wunsch weitergeben und Sie bitten, den Vorschlag wohlwollend zu prüfen.

Sellmer

2

Daarbij was Meuwese gebleken dat zij "een welwillende houding aannamen." De Planologische Dienst doet meteen een paar suggesties. Hilvarenbeek zou grondgebied moeten afstaan aan Goirle zodat die gemeente over de Leije zou kunnen uitbreiden. Tilburg kan een groot plezier gedaan worden met het meest noordelijke deel van Beeks grondgebied. Het college besluit een verzoekschrift te schrijven, immers de omstandigheden voor annexatie zijn gunstig. Diessen heeft na het vertrek van Timmermans nog steeds geen burgemeester. Daarnaast is de wederopbouw geschikt om iets nieuws te beginnen. Breken met het verleden, op naar de toekomst. Koren op de molen van de ambitieuze Meuwese.

"De gemeente Diessen toch is voor de behartiging van niet weinige harer belangen op de gemeente Hilvarenbeek aangewezen"

In de week daarna wordt er op het Beekse gemeentehuis nijver gesleuteld aan de brief. Allereerst wordt het financiële kader geschetst. "Nu in het algemeen de tendens aanwezig is om kleinere gemeenten door samenvoeging tot grotere, financieel meer draagkrachtige gemeenschappen om te vormen, zijn wij van mening dat zich thans een gunstige omstandigheid voordoet de gemeente Diessen welke nog geen 2000 zielen telt bij de gemeente Hilvarenbeek te voegen en zodoende een gemeente te

Sellmer houdt een redevoering voor de Landstand in Drenthe, waar hij toen Beaufragte was. De Landstand was de nationaal-socialistische landbouworganisatie, die in de plaats was gekomen van de door de bezetter verboden boerenbonden (waaronder de NCB).

briek te Hilvarenbeek. De afdeling Hilvarenbeek van den R.K. Middenstandsbond, de R.K. Arbeidersorganisatie, het Wit Gele Kruis, het Rode Kruis, enz. omvatten allen de gemeente Hilvarenbeek plus de gemeente Diessen."

Diessen kan niet zonder Beek, is de boodschap. Eigenlijk is het raar dat het nog twee afzonderlijke gemeenten zijn, valt tussen de regels door te lezen. Immers de bevolking van de gemeenten trouwt over en weer met elkaar. Diessen maakte vroeger deel uit van de Heerlijkheid Hilvarenbeek en de bebouwing van Hilvarenbeek

vormen, welke financieel sterker zal zijn dan beide gemeenten afzonderlijk."

Dan wordt de kaart van de afhankelijkheid gespeeld: "De gemeente Diessen toch is voor de behartiging van niet weinige harer belangen op de gemeente Hilvarenbeek aangewezen. Zoo zijn de landbouwers uit Diessen, in welke gemeente geen zuivelfabriek is voor een groot deel aangesloten bij de zuivelfabriek te Hilvarenbeek."

Jan de Quay was van 1946-1959 Commissaris der Koningin in Noord-Brabant. Daarna was hij onder meer minister-president.

loopt bijna tot de gemeentegrens, die ligt bij kasteel Groenendael. De passage in de concept-brief over het afstaan van grondgebied aan Goirle en Tilburg haalt het niet in de eindversie. Kennelijk vindt Meuwese dat niet relevant op dat moment.

Geen onrust

De 'Heeren van Gedeputeerde Staten' schrijven op 4 februari een kort briefje terug met de mededeling dat zij een "voorlopig onderzoek instellen naar de wenselijkheid van samenvoeging van Hilvarenbeek en Diessen". Alleen het met de hand geschreven kladbriefje is bewaard gebleven. Doorgehaald is de opdracht aan B. en W. van Hilvarenbeek om lopende het onderzoek niet over te gaan tot de vaste aanstelling van een gemeentesecretaris.

Gedeputeerde Staten vragen advies aan de Planologische Dienst die geleid wordt door Henk Buskens die op 12 maart rapporteert. Van de door Meuwese veronderstelde welwillende houding is niets

te merken. "Uit stedenbouwkundig oogmerk zijn geen belangrijke argumenten aan te voeren." Buskens komt opnieuw met Goirle en Tilburg op de proppen. Annexatie nee, maar Hilvarenbeek zou wel grondgebied af moeten staan aan deze burens.

Meer stukken over deze poging tot annexatie zijn niet bewaard gebleven in de archieven van de provincie, van Diessen en van Hilvarenbeek. In augustus wordt in Diessen burgemeester Wijnhoven benoemd. Gedeputeerde Staten onder aanvoering van Jan de Quay gaan niet op het verzoek van Beek in. Daar hebben zij goede redenen voor. De Quay is druk bezig de geesten rijp te maken voor zijn Welvaartsplan dat de industrialisatie van Brabant buiten de grote steden tot doel heeft. Daar heeft

de provincie de gemeenten hard bij nodig. Onrust door gemeentelijke indeling is niet welkom. Daar komt bij dat De Quay gelooft in de kracht van de op eigen benen staande dorpsgemeenschap als tegenwicht van de grote, enigszins verdorven stad. In de wandelingen zal Meuwese wel te horen hebben gekregen: houd op over annexatie van Diessen, dan zijn ook de grenswijzigingen met Tilburg en Goirle van de baan. Dat zou zo blijven tot 1997.

Jan Meuwese was 29 jaar (1946-1975) burgemeester van Hilvarenbeek. Hier ziet u hem in de Beekse raadszaal met links van hem bisschop Bluysen en rechts dokter Ruhe.